

Els adolescents de Barcelona redueixen el tabaquisme i retarden l'edat d'inici en el consum d'alcohol

L'enquesta FRESC fa 30 anys amb un nou estudi que ha comptat amb les respostes de gairebé 4.000 escolars de la ciutat

Les noies dels barris desafavorits encapçalen el grup de població adolescent amb pitjors indicadors de salut

30 maig 017.-L'Agència de Salut Pública de Barcelona (ASPB) acaba de finalitzar una nova enquesta FRESC (Factors de Risc en Estudiants de Secundària) sobre els determinants de la salut dels adolescents de la ciutat. En concret, l'enquesta FRESC ha realitzat 3.888 entrevistes en un total de 186 aules de la ciutat d'alumnes de segon i quart d'ESO, segon de Batxillerat i segon de Cicles Formatius de Grau Mig de Barcelona, així com dels programes de Formació i Inserció (PFI). El treball de camp es va fer de febrer a maig de 2016.

La investigació abasta els principals factors de risc per la salut, com ara el consum de tabac, d'alcohol, el consum de drogues, l'alimentació, les hores de son, els patrons de lleure, l'ús del mòbil, la sexualitat, la salut mental i altres indicadors com ara la mobilitat o els comportaments d'assetjament i violència sobre els altres. Així doncs, l'enquesta FRESC serveix per identificar i descriure problemes emergents de salut, seguir les tendències i estudiar aspectes concrets dels hàbits dels adolescents entre 13 i 19 anys, per tal d'orientar intervencions o polítiques preventives. El FRESC és la sèrie històrica estadística més llarga d'una ciutat de l'Estat pel que fa a dades de salut dels adolescents, ja que es va posar en marxa per primer cop el 1987.

Entre els resultats destaca que dues de cada tres persones consideren que la seva salut és excel·lent o molt bona, especialment entre els nois, mentre que en barris desafavorits hi ha més joves que creuen que la seva salut és regular o dolenta. Una situació similar es produeix amb la salut mental, ja que mentre que gairebé 4 de cada 5 persones enquestades diuen sentir-se bé en aquest capítol, s'observa que els indicadors empitjoren en escoles situades en barris amb un nivell socioeconòmic més baix, i que són les dones adolescents les que pateixen més risc.

El percentatge de noies que manifesten haver patit algun tipus de discriminació està per damunt del de nois: 30,7% respecte a 21,7%, i el motiu més freqüent és el país d'origen o ètnia, però també el fet de ser dona. Les noies declaren també un major grau de maltractaments rebuts (5,4%), mentre que en nois els que diuen haver-ne patit són el 3,8%. Igualment, són els centres educatius situats en barris desafavorits els que mostren índexs més elevats d'aquest problema. Pel que fa a les situacions d'assetjament sexual, el percentatge és molt més elevat en noies: el 17% n'ha patit, respecte un 3,8% de nois que declara haver-ne estat objecte.

L'enquesta també revela pel que fa al mòbil que el 4,1% dels nois i el 4,5% de les noies declaren tenir problemes freqüents relacionats amb el seu ús i que el percentatge augmenta amb l'edat. Pel que fa a la mobilitat, més de la meitat de les persones joves entrevistades es desplacen a peu o en bicicleta (transport actiu) per anar a l'institut i el transport públic és el segon mitjà de transport més usat. Respecte a les hores de son, un de cada tres escolars dormen un temps insuficient durant els dies de classe, per sota de les 8 hores, especialment les noies i el conjunt d'alumnat de barris amb pitjor nivell socioeconòmic.

Manel Piñero
Tel. 93 238 4545 ext. 897 Mob. 670 571245
premsa@aspb.cat
www.aspb.cat

En paral·lel, l'activitat física insuficient i el sedentarisme és del 15% a Barcelona, i resulta més freqüent en noies i en barris desfavorits. En part per aquesta raó, entre els nois de segon d'ESO es detecta un percentatge d'obesitat del 10% i entre les noies del 6,4%. En tot cas, l'obesitat ha anat a la baixa els darrers anys entre la població adolescent escolaritzada de Barcelona. Convé referir-se també als aspectes alimentaris, ja que l'enquesta recull que prop d'un 17% dels adolescents arriben a l'escola sense haver esmorzat (percentatge més alt en àrees desfavorides), mentre que el percentatge d'alumnes que declara anar a l'escola amb gana per insuficiència alimentària –sempre o sovint– és del 2,9% de nois i 1,7% de noies.

Tabac i alcohol

Entre les notícies positives que corroboren la importància de les campanyes comunicatives duradores en el temps destaca el consum de tabac (diari o setmanal), que ha experimentat una davallada important les darreres dècades. Això ha estat així especialment entre les noies, fins al punt que la diferència de consum entre sexes s'ha reduït. Els anys 2004 i 2008, el consum de tabac regular a 4rt d'ESO voltava el 20%, i ara està per sota del 13%. Pel que fa al cànnabis, l'ASPB ha detectat un consum en descens des de 2004 i fins a 2012. En canvi, des de 2012 fins al 2016 el consum de cànnabis puja entre els nois de 4rt d'ESO, i en nois i noies de 2n de batxillerat i cicles formatius.

La mateixa tendència al descens s'observa en l'alcohol. Si es pregunta als joves si s'han emborratxat en els darrers 6 mesos s'aprecia una disminució respecte a l'estudi del 2012, tot i que actualment encara hi ha un percentatge alt que ho han fet: el 29,9% de noies i el 28% entre els nois. Tot i així, segueix augmentant respecte a enquestes anteriors el nombre d'escolars que a 2n d'ESO encara no ha provat l'alcohol, que ara és d'un 57%, la qual cosa demostra que es retarda l'edat d'inici en el consum d'alcohol.

Pel que fa a la salut sexual, l'enquesta destaca que el 25,1% dels nois i el 22,7% de les noies de 16 anys han tingut alguna relació sexual amb penetració, uns percentatges que als 18 anys són del 53,7% en nois i del 52,8% en noies. Ara bé, les pràctiques preventives en les relacions sexuals indiquen que per damunt del 80% d'alumnat fa servir el preservatiu i altres mètodes. L'enquesta FRESC de l'ASPB detecta també que augmenta l'ús de la píndola de l'endemà davant del risc d'embaràs, i així es constata comparant amb la darrera edició, la de 2012. Les noies declaren més aquesta pràctica que no pas els nois.

La comissionada de Salut de l'Ajuntament de Barcelona, Gemma Tarafa, ha destacat la importància d'una enquesta així per conèixer què passa entre els joves i adolescents, i poder orientar així les actuacions pertinents. "Són el més valuós que tenim a la nostra societat, i en aquesta edat és quan es consoliden les conductes que marcaran la vida de cadascun", ha subratllat. Per això, ha destacat la voluntat de fer que el programa Salut a les Escoles s'ampliï al 100% dels centres educatius de la ciutat i que la salut esdevingui una assignatura curricular, per a la qual cosa ha demanat la col·laboració del Consorci d'Educació de Barcelona i de la Generalitat. A més a més, juntament amb el comissionat d'Educació i Universitats, Miquel Àngel Essomba, i el cap de servei d'avaluació i mètodes d'intervenció de l'ASPB, Carles Ariza, ha posat de manifest el valor de fer campanyes informatives àmplies i duradores, com evidencia la gran reducció que ha tingut el tabaquisme entre els adolescents en els últims anys. Una línia similar és el que està fent el consistori amb la problemàtica de la contaminació.

La importància de la prevenció

A través dels programes preventius de salut als centres escolars, l'Agència de Salut Pública de Barcelona desplega intervencions per a donar eines als adolescents davant els riscos per a la seva bona salut. Diferents programes aborden aspectes com la pressió de grup pel consum de

substàncies, com viuen la pròpia imatge i els seus hàbits alimentaris els joves, o com tenir una millor salut sexual, així com uns recursos emocionals i socials que els facin resilients i millor preparats per situacions noves. Més de 22.000 nois i noies escolaritzats segueien el curs passat algun d'aquests programes, entre els que destaca el Creixem Més Sans, Canvis, Sobre Canyes i Petes, o el programa PASE. L'ASPB forma els docents per a implementar els programes a les aules, i fa el disseny, avaluació i actualització d'aquests.

A més a més, recentment s'ha presentat el nou Pla de Salut Mental i Addiccions 2016-2022, el marc en què es recullen les principals línies estratègiques i directrius per abordar aquest fenomen a la ciutat, tot establint accions en la prevenció, atenció i promoció d'una millor salut mental entre la ciutadania. Els recursos de salut mental per a adolescents de la xarxa assistencial en són un element clau.

Convé assenyalar també que el Pla d'Acció de Drogues de Barcelona emmarca i preveu diferents actuacions vinculades a consums de risc, i que un recurs com el Servei d'Orientació en Drogues (SOD) dona atenció cada any a 500 joves i famílies, en especial per casos de consum de cànnabis i alcohol. En situacions que així ho requereixen, es fan tractaments i abordatges des Centres d'Atenció i Seguiment (CAS).

Igualment, i per altres necessitats de salut de les persones joves, la iniciativa de salut sexual i reproductiva, en forma de mesura de govern municipal, estableix l'escenari idoni per a intensificar la prevenció i promoció d'hàbits saludables, així com per atendre les necessitats dels adolescents de Barcelona.

Detalls i estudi complet:

<http://www.aspb.cat/noticies/nova-enquesta-fresc-sobre-salut-dels-adolescents>